

**AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS**

AKMENĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS 2017 METŲ VISUOMENĖS SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITA

**Naujoji Akmenė,
2018 m.**

TURINYS

ĮVADAS	3
I SKYRIUS	4
BENDROJI DALIS	4
1. 1. Pagrindinio rodiklių sąrašo savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)	4
II SKYRIUS	11
SPECIALIOJI DALIS	11
2.1. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų .	11
2.2. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų.....	13
2.3. Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų.....	15
III SKYRIUS	17
APIBENDRINIMAS	17
IV SKYRIUS.....	18
REKOMENDACIJOS	18

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną – tai tęstinis, sistemingai atliekamas su sveikata susijusių ir planuoti, įgyvendinti bei visuomenės sveikatos praktikai vertinti reikalingų duomenų rinkimas, analizė ir interpretavimas (Pasaulio sveikatos organizacija). Pagrindinis atliekamos stebėsenos produktas/rezultatas – tai informacija veiksams/intervencijoms atlikti.

Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras visuomenės sveikatos stebėseną vykdo tikslingai organizuojant ir sistemingai atliekant visuomenės sveikatos būklės, ją veikiančių visuomenės sveikatos rizikos veiksnių duomenų rinkimą, kaupimą, apdorojimą, saugojimą, analizę ir vertinimą. Surinkę išsamią informaciją apie gyventojų sveikatos būklę ir ją lemiančius rizikos veiksnius, lengviau nustatome visuomenės sveikatos problemas ir visuomenės sveikatos stiprinimo prioritetus, taip pat remiantis objektyvia informacija planuojame ir įgyvendiname vietines visuomenės sveikatos stiprinimo ir prevencijos programas bei veiksmus, kurie yra pagrindiniai atliekamos stebėsenos rezultatai.

Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos 2017 m. ataskaitoje aptariami visuomenės sveikatos būklės rodikliai, kuriuos Valstybė delegavo savivaldybėms visuomenės sveikatos stebėsenos pagrindinių rodiklių sąrašė, patvirtintame Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2014 m. gruodžio 19 d. įsakymu Nr. V–1387 „Dėl Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo Nr. V–488 „Dėl bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“. Šie rodikliai suteikia galimybę stebėti, kokia savivaldybės starto pozicija buvo strategijos įgyvendinimo pradžioje ir kokius tikslus realu išskirti ir įgyvendinti per strategijos įgyvendinimo laiką.

Ataskaita parengta vadovaujantis Sveikatos informacijos centro parengtais leidiniais: „Visuomenės sveikatos būklė Lietuvos savivaldybėse 2017 m.“ ir „Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitų rašymo metodinės rekomendacijos 2015 m.“. Taip pat panaudoti Higienos instituto bei Lietuvos statistikos departamento duomenų bazių rodikliai.

I SKYRIUS

BENDROJI DALIS

1. 1. Pagrindinio rodiklių sąrašo savivaldybėje analizė ir interpretavimas („šviesoforas“)

Pagrindinio rodiklių sąrašo (toliau – PRS) analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant 2017 metų Akmenės rajono savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu.

Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 Lietuvos savivaldybių suskirstytos į grupes:

- 9 savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia spalva**;
- 9 savivaldybės, kuriose stebimas rodiklis rodo prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona spalva**;
- likusių 24 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona spalva**.

Akmenės rajono savivaldybė pateko į mažųjų savivaldybių grupę, nes turi mažiau kaip 20 000 gyventojų. Savivaldybės rodikliai yra labai „jautrūs“ kiekvienam atvejui dėl mažo gyventojų skaičiaus, tačiau šioje ataskaitoje analizuojama, kurioje pozicijoje, lyginant su Lietuvos vidurkiu, ji yra.

Savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį. PRS analizės ir interpretavimo tikslas – įvertinti, kokia esama gyventojų sveikatos ir sveikatą lemiančių veiksnių situacija savivaldybėje, įvertinant Lietuvos sveikatos programos tikslų ir uždavinių įgyvendinimo kontekste, ir kokių intervencijų/priemonių reikia imtis, siekiant stiprinti savivaldybės gyventojų sveikatą ir mažinti sveikatos netolygumus.

Akmenės rajono savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“. Remiantis profilio rodikliais ir jų interpretavimo rezultatais („šviesoforas“ ir santykis) pasirinktos 3 pagrindinio rodiklių sąrašo reikšmės, kurių rodiklis ar pokyčio kryptis prasčiausiai palyginti su kitomis savivaldybės profilio reikšmėmis (raudonos spalvos pagrindinių rodiklių sąrašo reikšmės). Sudarytas Akmenės rajono probleminių visuomenės sveikatos sričių (temų) sąrašas. Šiose srityse atlikta atrinktų rodiklių detali analizė ir vertinimas. Parengti pasiūlymai.

Pirmame lentelės stulpelyje pateikiami PRS suskirstyti pagal Lietuvos sveikatos programoje numatomus įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Antrajame stulpelyje pateikiama Akmenės rajono savivaldybės rodiklio reikšmė, trečiajame – atitinkamo rodiklio Lietuvos vidurkio reikšmė, ketvirtajame – mažiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, penktajame – didžiausia reikšmė tarp visų savivaldybių, šeštajame – savivaldybės rodiklio interpretavimas (reikšmės savivaldybėje santykis su Lietuvos vidurkio reikšme ir savivaldybės vietos tarpe visų savivaldybių pavaizdavimas pagal „šviesoforo“ principą).

1 lentelė. Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
<i>Strateginis tikslas - pasiekti, kad 2025 metais šalies gyventojai būtų sveikesni ir gyventų ilgiau, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai</i>					
1. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė	74,2	75,7	70,7	77,8	0,98
2. Išvengiamas mirtingumas	33,4	31,3	23,1	39,3	1,10
<i>1 TIKSLAS. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį</i>					
3. Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	20,5	25,9	10,7	64,0	0,60
3 ¹ . Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų	45,2	44,4	7,6	100,1	1,0
4. Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1000 vaikų	69,7	76,3	42,6	150,6	0,90
5. Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyv.	6,4	3,5	1,3	8,2	1,80
6. Ilgalaikio nedarbo lygis	4,4	2,1	0,3	5,3	2,10
7. Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	-26,4	-13,8	-29,8	1,8	1,90
8. Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyv.	80,7	97,8	53,7	166,0	0,70
9. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, skaičius 1000 vaikų	263,8	159,1	69,0	360,9	1,70
10. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1000 gyv.	59,6	26,4	7,6	98,8	2,30
11. Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv.	55,3	39,5	14,9	86,0	1,40
<i>2 TIKSLAS. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką</i>					
12. Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000	0,9	1,1	0,0	2,4	0,8

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
darbingo amžiaus gyv.					
13. Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	115,5	145,1	70,7	190,0	0,80
14. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	101,5	68,3	42,5	120,1	1,5
15. Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyv.	19,6	70,7	16,6	108,7	0,3
16. Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų	0,0	4,9	0,0	25,5	0,0
17. Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00-W19) 100 000 gyventojų	8,7	14,7	0,0	32,9	0,7
18. Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00-V99) 100 000 gyventojų	9,1	8,7	0,0	34,5	1,1
19. Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyventojų	5,0	3,2	0,0	12,1	1,6
20. Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00-V99) skaičius 100 000 gyventojų	90,4	61,8	22,9	133,0	1,5
21. Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km (2016 m.)	5819	1079	56	40888	5,4
22. Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams, proc.	92,6				
23. Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams, proc.	88,7				
3 TIKSLAS. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą					
24. Standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	0,0	4,0	0,0	13,2	0,0
25. Standartizuotas mirtingumo dėl priešasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų	8,6	20,2	3,3	52,5	0,5
26. Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai)	5,0	53,6	0,0	281,5	0,1
27. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	280,4	186,9	113,2	376,9	1,5
28. Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	321,1	164,7	109,4	325,3	2,0
29. Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis	24,6	34,3	10,6	56,2	0,7

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
4 TIKSLAS. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius					
30. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų	49,7	33,1	20,9	56,7	1,5
31. Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1000 gyventojų	6,2	6,5	4,2	9,5	1,0
32. Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius	2,4	2,0	1,4	3,9	1,2
33. Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyventojų	5,0	7,7	2,3	13,3	0,7
34. Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis vienam gyventojui	8,7	9,1	6,8	11,6	1,0
36. Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų	0,0	8,8	2,6	20,9	0,0
37. Sergamumas ŽIV (B20-B24) ir lytiškai plintančiomis ligomis (A50-A64), rodiklis 10 000 gyventojų	2,0	3,1	0,0	8,0	0,60
38. Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	0,0	3,0	0,0	9,9	0,0
39. 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina 1 dozė) skiepijimo apimtys	95,2	93,5	86,6	99,4	1,0
40. 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepijimo apimtys	98,1	93,7	87,0	99,3	1,0
41. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	44,7	16,4	2,2	44,4	2,7
42. Vaikų, neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	26,5	18,0	6,0	26,9	1,5
43. Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1000 gyventojų	0,0	5,4	0,0	18,8	0,0
44. Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00-I99), rodiklis 100 000 gyventojų	857,2	773,3	626,7	1063,6	1,3
45. Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų (C00-C97), rodiklis 100 000 gyventojų	318,6	274,7	201,6	351,8	1,4
46. Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų	248,3	183,9	107,7	447,4	1,6
47. Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11), rodiklis 10 000 gyventojų	45,7	62,3	28,1	103,0	0,7
48. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje	40,2	48,6	17,9	65,1	0,8

RODIKLIS	Savivaldybės rodiklis	Lietuvos rodiklis	Minimali reikšmė	Maksimali reikšmė	Santykis: savivaldybė/Lietuva
1	2	3	4	5	6
49. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje	45,4	52,8	35,7	69,3	0,9
50. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje***	54,7	52,2	21,9	66,1	1,0
51. Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi asmenų, priskirtinų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje***	37,2	40,8	21,7	57,6	0,90

2017 m. Akmenės rajono savivaldybėje gyveno 19 606 žmonės. 45,61 proc. (8 942 asmenys) rajono savivaldybės gyventojų sudarė vyrai, 54,39 proc. (10 664 asmenys) – moterys. Lyginant su ankstesniais metais gyventojų skaičius sumažėjo 911 asmenimis (2016 metais – 20 517 asmenų). Vaikai iki 17 m. sudarė 17,08 proc. visų Akmenės rajono savivaldybės gyventojų. 18-44 metų amžiaus gyventojai sudarė 27,00 proc. gyventojų, 45-64 metų amžiaus – 32,08 proc., o 65 metų amžiaus ir vyresnių gyventojų dalis buvo 23,84 proc. Akmenės rajono savivaldybės gyventojų.

Iš 1 lentelėje „Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis“ pateiktų PRS rodiklių reikšmių Akmenės rajono savivaldybėje palyginimo su atitinkamu Lietuvos vidurkio rodikliu matyti, kad:

- Standartizuotas mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių (V01-Y98) 100 000 gyventojų;
- Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00-W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyventojų;
- Sergamumas žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) 10 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65-W74) 100 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 0 gyventojų;
- Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda (nusikaltimai);
- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze 100 000 gyventojų;
- Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1 000 gyvų gimusių kūdikių;
- 1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo vakcina 3 dozės) skiepavimo apimtys;
- Vaikų, neturinčių éduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.);
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų skaičius 1 000 gyventojų;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos finansavimo programoje yra geresni nei Lietuvos.

Dalis Akmenės rajono savivaldybės rodiklių reikšmių patenka į prasčiausių savivaldybių kvintilių grupę (**raudonoji zona**):

- Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyventojų;
- Ilgalaikio nedarbo lygis;
- Socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyventojų;
- Socialinės pašalpos gavėjų skaičius 1 000 gyventojų;
- Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų;
- Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km (2016 m.);
- Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų (C00-C97), rodiklis 100 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų.

Kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (**geltonoji zona**), tačiau į juos taip pat reikėtų atkreipti dėmesį.

Detaliai analizei, kaip prioritetinės sveikatos problemos, pasirinkti šie rodikliai:

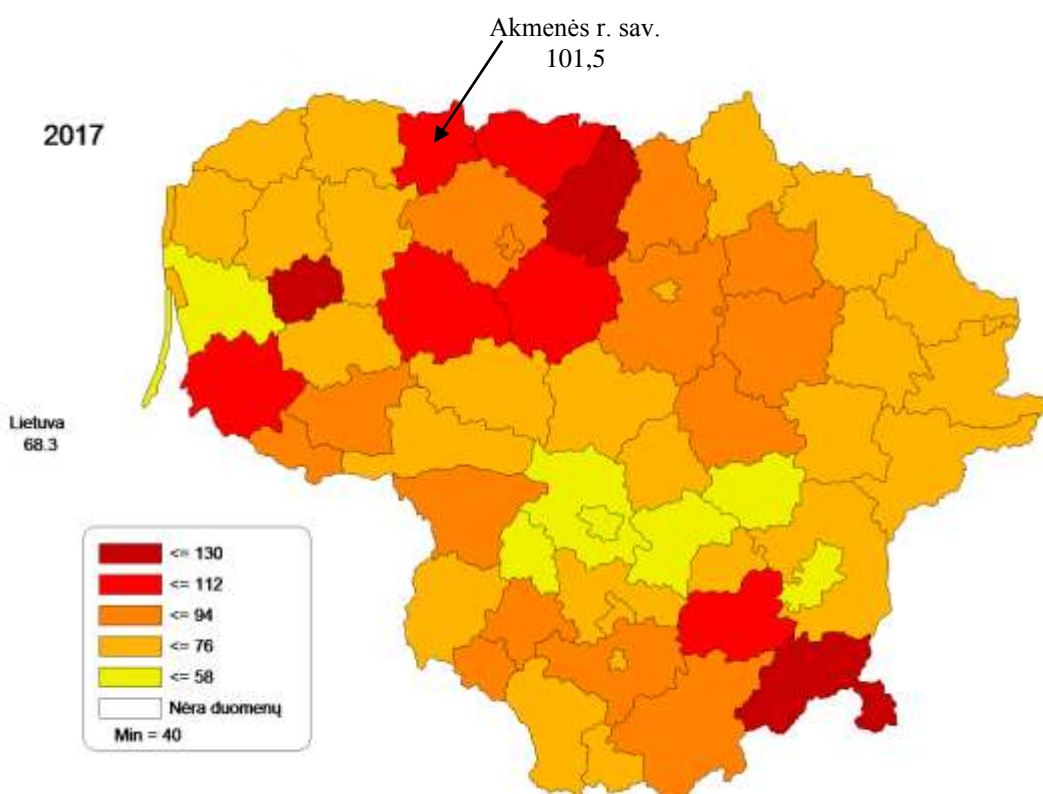
- Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų;
- Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų;
- Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų.

II SKYRIUS

SPECIALIOJI DALIS

2.1. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyventojų

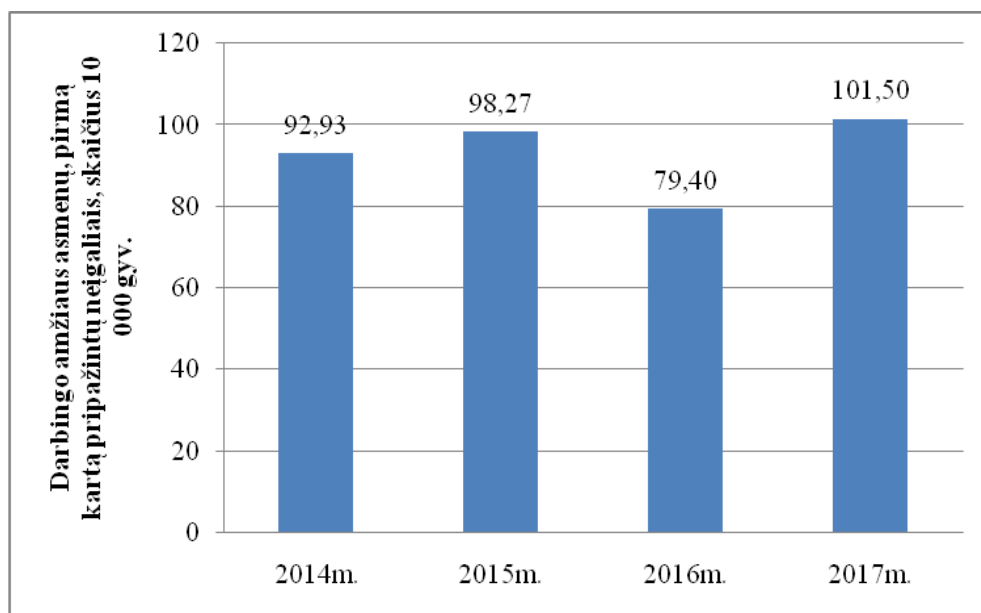
Lietuvoje darbingo amžiaus gyventojų (nuo 18 m. iki pensinio amžiaus) 2017 m. buvo beveik 1,7 mln. Iš jų daugiau kaip 11,6 tūkst. buvo pripažinti neįgaliais (beveik 1 proc. darbingų gyventojų). Didžiausi rodikliai buvo Šalčininkų r. (120,1/10 000 gyv.), Radviliškio r. (101,4/10 000 gyv.), Šilutės r. (101/10 000 gyv.) savivaldybių gyventojų. Mažiausi rodikliai vyravo Vidurio Lietuvoje (Kauno r. sav. – 46,9, Kauno m. sav. – 48,7, Kaišiadorių r. – 54,5/10 000 gyv.) (1 pav.).

1 pav. Darbingo amžiaus asmenys, pirmą kartą pripažinti neįgaliais 10 000 gyventojų
2017 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba

Kaip matyti pateiktame žemėlapyje (1 pav.), didelis neįgalumo rodiklis vyrauja ir Akmenės rajono savivaldybėje, kurioje neįgaliųjų skaičius yra 101,5 atvejo, tenkančio 10 000 darbingo amžiaus gyventojų. Minėtas rodiklis didesnis už 2016 metų rodiklį (2016 m. – 79,4 atv./10 000 gyv.). Per 2014–2017 metų laikotarpį 441 darbingo amžiaus asmeniui buvo pirmą kartą pripažintas neįgalumas. Analizuojant šį rodiklį didžiausias padidėjimas stebimas 2017 metais, o mažiausias – 2016 metais (2 pav.).

2 pav. Darbingo amžiaus asmenys, pirmą kartą pripažinti neįgaliais 10 000 gyventojų 2014–2017 m.

Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba

Pagal Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos duomenis, 2017 metais Akmenės rajono savivaldybėje pirmą kartą pripažinti neįgaliais – 114 rajono gyventojų. Akmenės rajono savivaldybės darbingo amžiaus gyventojų pagrindinės neįgalumo nustatymo priežastys yra šios: kraujotakos sistemos ligos, psichikos ir elgesio sutrikimai, piktybiniai navikai, jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos (2 lentelė).

2 lentelė. Darbingo amžiaus Akmenės rajono savivaldybės gyventojų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius ir neįgalumo nustatymo priežastys 2013–2017 m., absoliutūs skaičiai

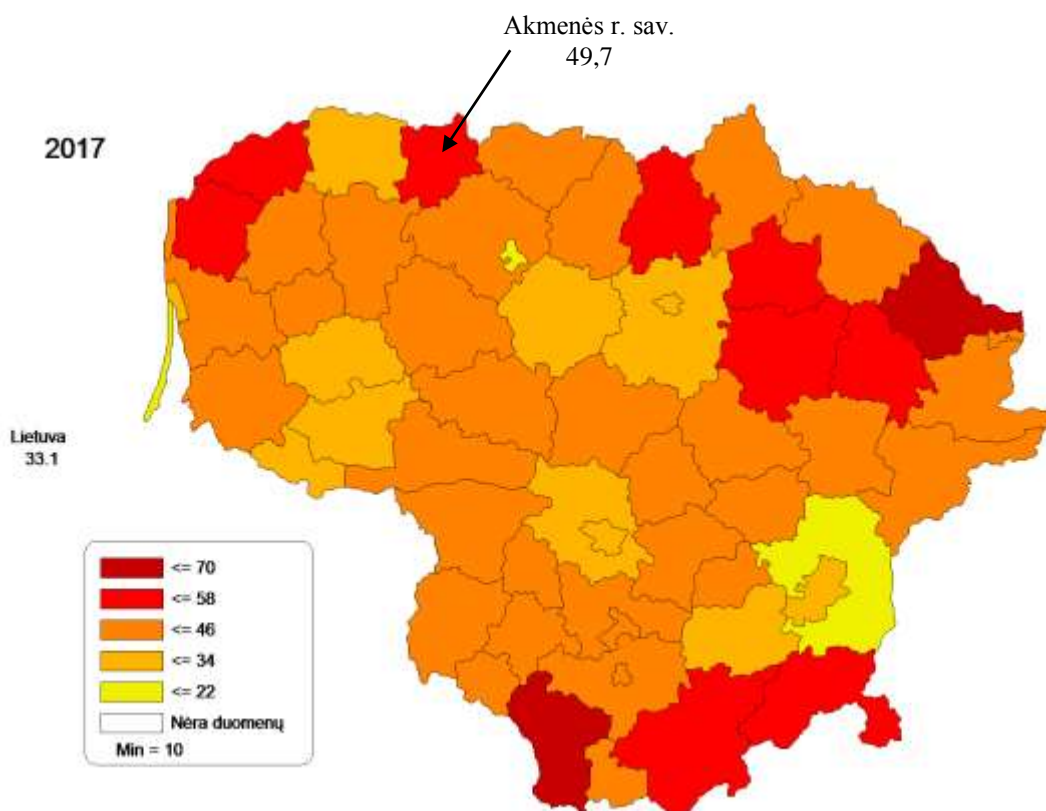
Šaltinis: Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba

	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius (asmenys)				
	2013m.	2014m.	2015m.	2016m.	2017m.
Tuberkuliozė	2	2	2	-	1
Piktybiniai navikai	18	22	26	23	21
Psichikos ir elgesio sutrikimai	27	14	16	14	25
Nervų sistemos ligos	13	5	9	7	7
Kraujotakos sistemos ligos	26	23	21	14	27
Jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos	20	14	20	18	17
Sužalojimai, apsinuodijimai ir tam tikri išorinių poveikių padariniai	9	6	9	5	8
Profesinės ligos ir apsinuodijimai	-	1	-	-	1
Iš viso	143	115	119	93	114

2.2. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų

Išvengiama hospitalizacija – tai hospitalizacija, kurios galima išvengti imantis prevencinių priemonių ir (ar) laiku teikiant reikiamą ambulatorinę sveikatos priežiūrą. Išvengiamų hospitalizacijų rodiklis skaičiuojamas netiesiogiai vertinant ambulatorinių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą bei kokybę.

Iš dalies hospitalizacijų galima būtų išvengti, jei būtų užtikrinta ambulatorinės sveikatos priežiūros veiklos kokybė bei jos prieinamumas. Išvengus stacionarinio gydymo, kuris yra vienas brangiausių, būtų sutaupoma nemažai lėšų. Iš viso 2017 m. Lietuvoje buvo 93 743 (33,1/1000 gyv.) išvengiamos hospitalizacijos atvejų. Didžiausios rodiklio reikšmės buvo Pietų ir Šiaurės rytų Lietuvoje (3 pav.).

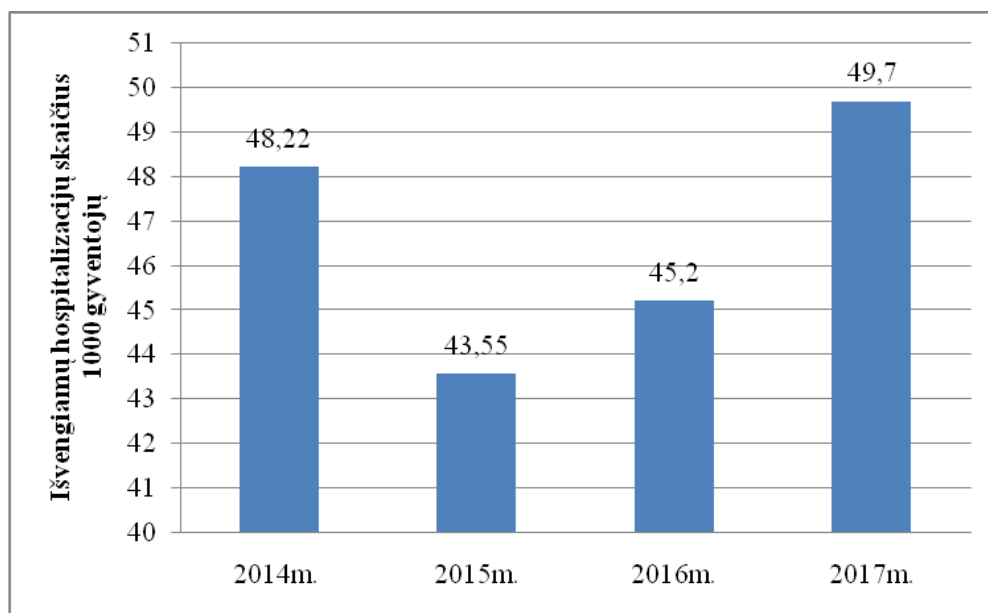

3 pav. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv. 2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

2017 m. išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje buvo 1,5 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis (kaip ir 2016 m.). Nuo 2014 m. šis rodiklis yra raudonoje zonoje.

2017 m., lyginant su 2016 m., išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje padidėjo (2017 m. 49,7 išvengiamos hospitalizacijos, 2016 m. – 45,2) (4 pav.).

4 pav. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje 2014–2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Akmenės rajone savivaldybėje dažniausia vaikų (1-17 m.) išvengiamų hospitalizacijų priežastis yra ausų, nosies, gerklės infekcijos, 2016 m. šis rodiklis buvo didesnis (24,18 atv. 1 000 gyv.). Darbingo amžiaus asmenų (18-64 m.) ir pensinio amžiaus gyventojų (65 m. ir vyresni) išvengiamų hospitalizacijų pagrindinė priežastis – pneumonija. 18-64 m. amžiaus asmenų išvengiamų hospitalizacijų dėl pneumonijos daugėja (2016 m – 10,82 atv./1 000 gycžv.), kaip ir 65 m. ir vyresnių asmenų – 49,19 atv.1 000 gyv. (3 lentelė).

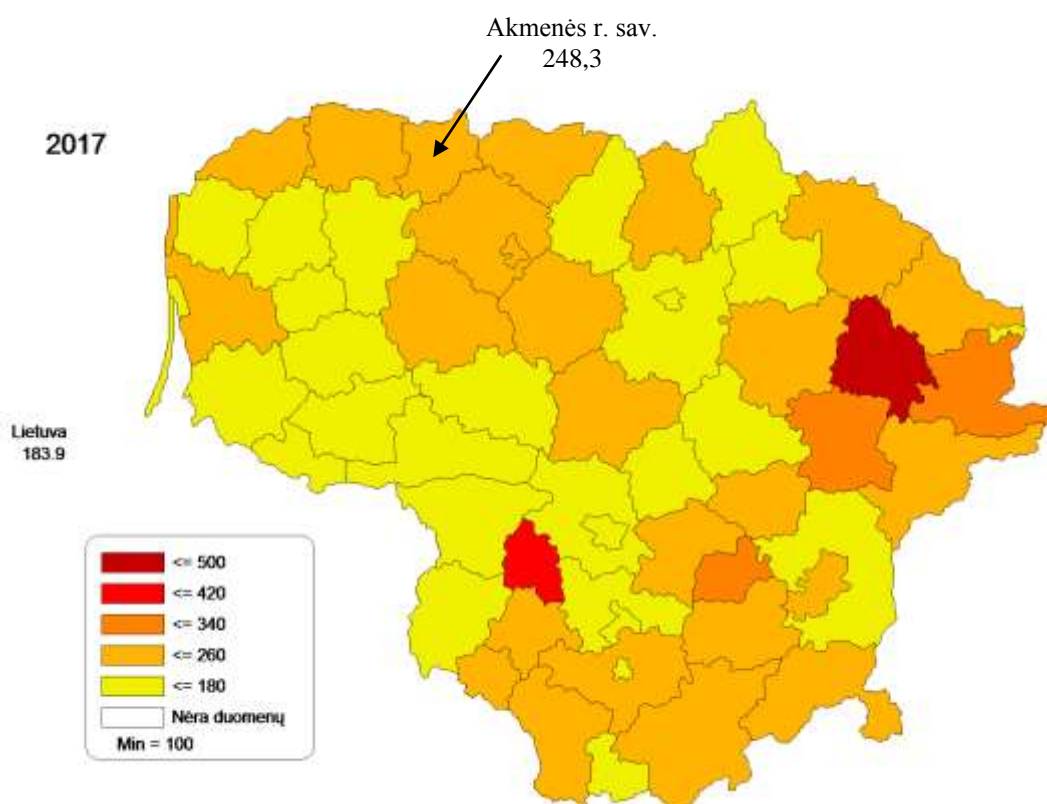
3 lentelė. Išvengiamų hospitalizacijų atvejų skaičius 1000 gyv. pagal ligų grupes ir amžiaus grupes Akmenės rajono savivaldybėje 2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Sveikatos informacijos centras

Išvengiama hospitalizacija	0-17 m.	18-64m.	65+ m.
Dėl pneumonijos	16,49	10,82	56,46
Dėl astmos ir astminės būklės	1,56	0,34	0,64
Dėl stanazinio širdies nepakankamumo		0,51	17,32
Dėl 1 tipo cukrinio diabeto ir jo komplikacijų		0,59	
Dėl 2 tipo cukrinio diabeto ir jo komplikacijų		2,11	14,76
Dėl lėtinės obstrukcinės plaučių ligos	4,35	1,69	13,9
Dėl krūtinės anginos		0,68	21,6
Dėl hipertenzijos		1,78	4,71
Dėl pielonefrito	5,91	1,86	5,99
Dėl ausų, nosies ir gerklės infekcijų	22,08		

2.3. Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų

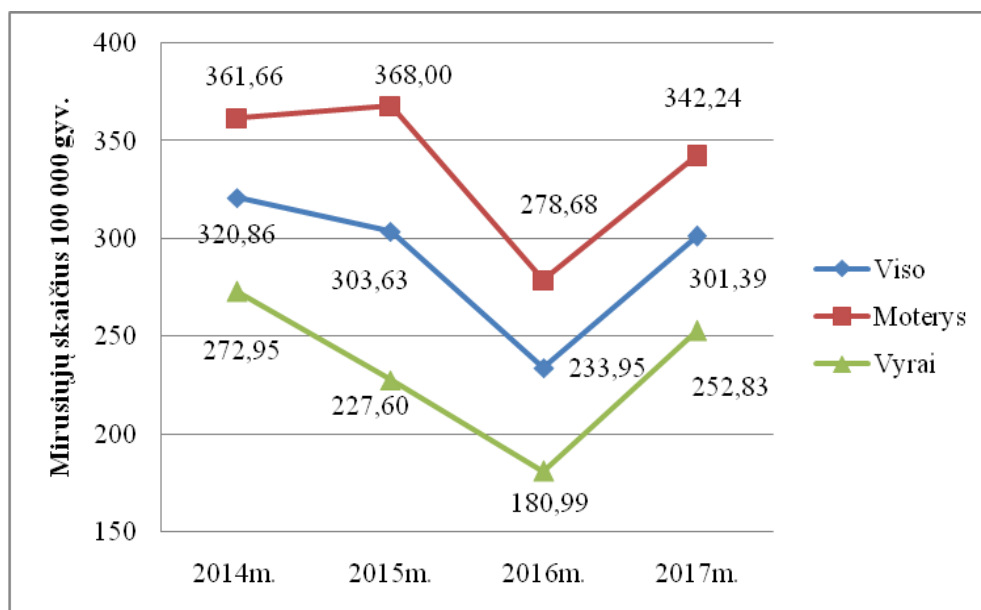
Nuo cerebrovaskulinių ligų, kurioms priklauso smegenų infarktas, intracerebrinis kraujavimas, smegenų arterijų užsikimšimas ir kt. ligos, 2017 m. mirė 5 368 žmonės (mirtingumo rodiklis – 189,8/100 000 gyv.). Žemėlapyje matoma, kad didesnis mirtingumo rodiklis dėl šių priežasčių buvo Rytinėje Lietuvos dalyje (5 pav.). Didžiausias mirtingumo rodiklis, kaip ir 2016 m., išliko Utenos r. savivaldybėje, kur rodiklis buvo 3 kartus didesnis nei Lietuvos vidurkis. Akmenės rajono savivaldybėje standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo cerebrovaskulinių ligų viršija Lietuvos rodiklį 1,5 karto 2017 m.

5 pav. Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60–I69) 100 000 gyv.
2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

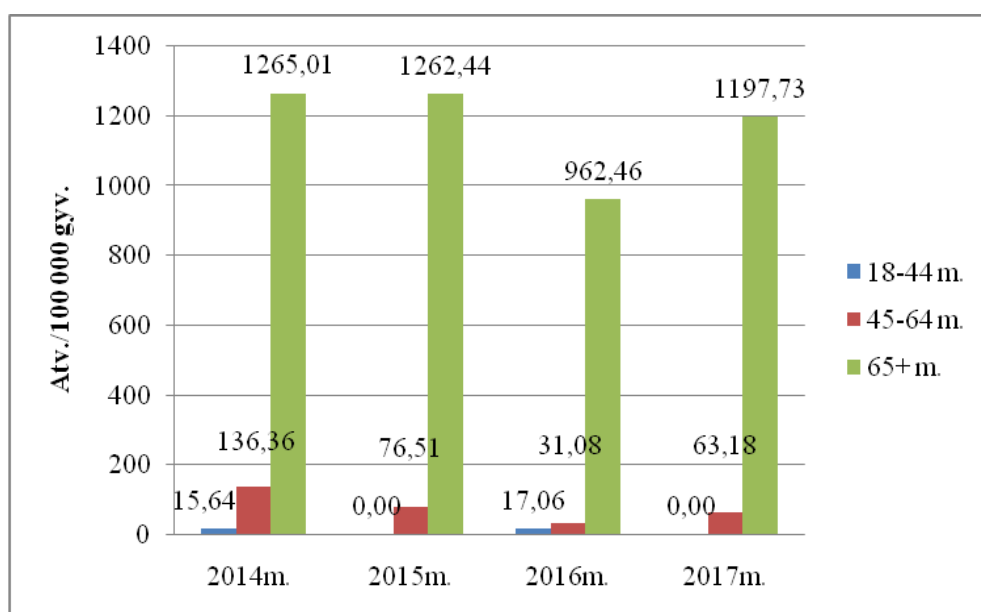
2014–2017 m. laikotarpiu Akmenės rajono savivaldybėje registruotas didesnis moterų, nei vyrų, mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų. 2017 m. moterų mirė 26 proc. daugiau nei vyrų (moterų – 342,24 atv./100 000 gyv., vyrų – 252,83 atv./100 000 gyv.) (6 pav.).

6 pav. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) Akmenės rajono savivaldybės vyrai, moterys, visi gyventojai (abs. sk.) 2014–2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Traumų ir nelaimingų atsitikimų stebėsenos sistemos duomenys

Iš viso per 2014–2017 metų laikotarpį Akmenės rajono savivaldybėje nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69) mirė 467 asmenys. Ypač didelis mirčių skaičius nuo cerebrovaskulinių ligų registruojamas nuo 65 m. ir vyresniems. Džiugu, kad 18-44 m. amžiaus grupėje nei 2015 m., nei 2017 m. nebuvo užregistruotas nei vienas mirties atvejis dėl cerebrovaskulinių ligų (7 pav.).

7 pav. Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) Akmenės rajono savivaldybėje pagal amžių 100 000 gyventojų 2014–2017 m.

Šaltinis: Higienos instituto Traumų ir nelaimingų atsitikimų stebėsenos sistemos duomenys

III SKYRIUS

APIBENDRINIMAS

1. Atlikus Akmenės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos analizę, nustatyta, jog Akmenės rajono savivaldybėje gyventojų skaičiaus mažėja, 2017 m. gyveno 19 606 gyventojai, t. y. 911 gyventojų mažiau nei 2016 m. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė buvo 74,2 m. (2016 m. – 70,6 metai). Pagal amžiaus grupes 2017 metais didžiausią dalį (32,08 proc.) sudarė 45–64 metų amžiaus gyventojai. Natūralaus prieaugio neigiama reikšmė padidėjo (-8,9/1 000 gyventojų), nes 2017 metais gimė 175 kūdikiai – 39 kūdikiais mažiau negu 2016 m.

2. Akmenės rajono savivaldybės analizuotų rodiklių reikšmės, lyginant su Lietuvos vidurkio rodikliais, pasiskirsto taip: 17 rodiklių (34,7 proc.) pateko į geriausių rodiklių grupę (žalia spalva), 23 rodikliai (46,9 proc.) – pateko į viduriniąją kvintilių grupę (geltonoji zona) ir 9 (18,4 proc.) rodikliai pateko į prasčiausių kvintilių grupę (raudona spalva). Iš pastarosios grupės buvo išrinktos 3 prioritetinės Akmenės rajono savivaldybėje sritys išsamesnei analizei: darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.; išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyventojų; standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų (I60-I69), rodiklis 100 000 gyventojų.

- 2017 m. Akmenės rajono savivaldybėje neįgalųjų skaičius siekė 101,5 atvejo, tenkančio 10 000 darbingo amžiaus gyventojų (114 rajono gyventojų). Akmenės rajono savivaldybės darbingo amžiaus gyventojų pagrindinės neįgalumo nustatymo priežastys yra šios: kraujotakos sistemos ligos (27 asmenys), psichikos ir elgesio sutrikimai (25 asmenys), piktybiniai navikai (21 asmuo), jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos (17 asmenų).

- 2017 m. išvengiamų hospitalizacijų skaičius siekė 49,7 atvejus 1000 gyventojų Akmenės rajono savivaldybėje (974 rajono gyventojai). Akmenės rajone savivaldybėje dažniausios vaikų (1-17 m.) išvengiamų hospitalizacijų priežastys yra ausų, nosies, gerklės infekcijos. Darbingo amžiaus asmenų (18-64 m.) ir pensinio amžiaus gyventojų (65 m. ir vyresni) išvengiamų hospitalizacijų pagrindinė priežastis – pneumonija.

- Akmenės rajono savivaldybėje 2017 m. standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo cerebrovaskulinių ligų registruojamas 248,3 atvejų 100 000 gyventojų. Tai viršija Lietuvos rodiklį 1,5 karto. 2017 m. Akmenės rajono savivaldybėje standartizuotas mirtingumas moterų nuo cerebrovaskulinių ligų buvo 342,24 atv./100 000 gyv., o vyrų – 252,83 atv./100 000 gyv. Dėl šių ligų grupės daugiausia miršta 65 m. ir vyresni gyventojai (2017 m. – 1197,73 atv./100 000 gyv.).

IV SKYRIUS REKOMENDACIJOS

Akmenės rajono savivaldybės gyventojams:

- aktyviau patiems gyventojams įsitraukti į sveikatą palaikančios aplinkos kūrimą bendruomenėse ir didinti nepakantumą sveikatą žalojantiems veiksniams;
- aktyviau dalyvauti Visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose sveikatinimo veiklos renginiuose (akcijose, paskaitose, užsiėmimuose);
- reguliariai lankytis pas šeimos gydytoją ir profilaktiškai tikrintis savo sveikatą, aktyviai dalyvauti ir paraginti artimuosius dalyvauti valstybinėse profilaktikos ir kontrolės programose (onkologinėse, širdies ir kraujagyslių) nustatytoms gyventojų amžiaus grupėms;
- būti nepakantiems alkoholio vartojimui bei rūkymui ir ieškoti aktyvių laisvalaikio praleidimo būdų;
- propaguoti ligų profilaktikos priemones: sveiką gyvenseną, saikingą mitybą, fizinį aktyvumą.

Akmenės rajono savivaldybės administracijai, savivaldybės įstaigoms:

- Atsižvelgiant į Akmenės rajono savivaldybės bendruomenės sveikatos tarybos nustatytus prioritetus bei gyventojų sveikatos būklės rodiklius ir jai įtaką darančius aplinkos veiksnius, planuoti, rengti ir vykdyti visuomenės sveikatos programas;
- plėtoti fiziniam aktyvumui palankią infrastruktūrą (dviračių takų plėtra, laisvalaikio ir sveikatingumo zonų įrengimas, vandens telkinių saugumą);
- tobulinti darbuotojų kvalifikaciją, ugdyti gebėjimus sveikatos stiprinimo, ligų prevencijos ir sveikatos netolygumų mažinimo klausimais;
- skatinti įvairias institucijas organizuoti šventes be alkoholio ir ieškoti alternatyvių laisvalaikio praleidimo būdų;
- skatinti visuomenės sveikatos ir asmens sveikatos priežiūros bei kitų sektorių bendradarbiavimą kompleksiškai sprendžiant savivaldybės gyventojų sveikatos problemas;
- gerinti paslaugų prieinamumą atstumo, laiko ir kainos atžvilgiu.

Sveikatos priežiūros įstaigoms:

- gerinti ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę, siekiant išvengti pacientų hospitalizacijų dėl ambulatoriškai valdomų ligų;
- skatinti gyventojus skiepytis nuo skiepais išvengiamų ligų;

- kaip įmanoma ankščiau diagnozoti ligas, jas valdyti ir gydyti bei vykdyti tęstinę sveikatos priežiūrą;
- nuolat gerinti skirtingų sričių ir lygių gydytojų bendradarbiavimą.

Akmenės rajono visuomenės sveikatos biurui:

- didinti gyventojų informuotumą sveikatos tematika rengiant specialią dalomąją medžiagą pagal gyventojų amžiaus grupes ir poreikius, skatinti gyventojus aktyviau dalyvauti Biuro organizuojamose sveikatinimo veiklose;
- gerinti gyventojų sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines informavimo priemones, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
- skatinti rajono gyventojus reguliariai tikrintis sveikatą ir dalyvauti valstybinėse profilaktikos ir kontrolės programose (onkologinėse, širdies ir kraujagyslių) nustatytoms gyventojų amžiaus grupėms;
- didinti gyventojų informuotumą apie psichologinių pagalbos tarnybų veiklą ir psichologinės pagalbos gavimo būdus;
- skatinti Akmenės rajono savivaldybės įmonių ir įstaigų darbuotojus stiprinti jų sveikatą.